

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko A. M. i T. T. powodowy (...) Bank (...) spółka akcyjna w W. domagał się:

1. zasądzenia solidarnie od pozwanych na swoją rzecz kwoty 123 099,31 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 15 września 2022 roku do dnia zapłaty,
2. ewentualnie zasądzenia od pozwanych na swoją rzecz kwoty 123 099,31 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 15 września 2022 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że spełnienie zasądzonego świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego z pozwanych do wysokości spełnionego świadczenia,
3. ewentualnie zasądzenie żądanej kwoty wraz z należnymi odsetkami od każdego z pozwanych w częściach równych, tj. od pozwanego A. M. kwoty 61 549,66 zł oraz od pozwanej T. T. kwoty 61 549,65 zł.
4. zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Strona powodowa wskazała, że strony 24 października 2008 roku zawarły umowę kredytu. Wyrokiem z 20 grudnia 2021 roku sąd I instancji w sprawie I C 654/21 ustalił nieważność umowy kredytu zawartej pomiędzy stronami oraz zasądził na rzecz kredytobiorców kwotę 121 258,37 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 30 275,69 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty. Wyrokiem z 8 lipca 2022 roku wydanym w sprawie V ACa 264/22 sąd II instancji oddalił apelację banku od wyroku sądu I instancji uznając, że wyłączną przyczyną nieważności umowy kredytu jest występowanie w niej niedozwolonych postanowień umownych. 26 sierpnia 2022 roku strony zawarły porozumienie, na mocy którego doszło do wzajemnego rozliczenia kwot wynikających z nieważnej umowy kredytu. W wyniku dokonania potrącenia przez strony wzajemnych wierzytelności, powód był zobowiązany do zapłaty na rzecz pozwanych kwoty 14 570,85 zł, którą to należność uregulował, dokonując 30 sierpnia 2022 roku zgodnie z zapisami zawartego porozumienia przelewu na rzecz pozwanych na łączną kwotę 14 570,85 zł, zaspokajając roszczenie restytucyjne pozwanych powstałe w związku z prawomocnym unieważnieniem umowy kredytu. Pismem z 26 sierpnia 2022 roku powód wezwał pozwanych do zapłaty do zapłaty kwoty 123 099,31 zł w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Pozwani, mimo wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczenia, nie rozliczyli się z powodem w zakresie przysługujących mu roszczeń restytucyjnych związanych z unieważnieniem umowy kredytu, a będących następstwem bezumownego korzystania z udostępnionej kwoty kredytu (pozew k. 4-16).

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu. Zajęli stanowisko, że powództwo w zakresie roszczenia dotyczącego korzystania z kapitału jest bezzasadne. Wskazali, że roszczenie powoda jest również niezgodne z art. 6 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Podnieśli zarzut nadużycia praw podmiotowych oraz zarzut naruszenia zasad współzycia społecznego w zakresie roszczenia dotyczącego korzystania z kapitału (k. 90-94).

Pismem z 23 maja 2023 roku powodowy bank zmodyfikował powództwo w ten sposób, że obok dotychczasowego roszczenia określonego w pkt I.1. petitum pozwu zgłosił roszczenie ewentualne o zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 90 046,63 zł tytułem różnicy pomiędzy kwotą kapitału kredytu w zwaloryzowanej wysokości a nominalną kwotą kredytu, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty (k. 112-117).

W odpowiedzi na modyfikację powództwa pozwani wnieśli o oddalenie powództwa także w zmodyfikowanej części (k. 128-130v).

Pismem z 17 listopada 2023 roku powodowy bank ponownie zmodyfikował powództwo, w ten sposób, że częściowo cofnął powództwo sformułowane w pkt I.1. petitum pozwu o kwotę 34 839,38 zł bez zrzeczenia się roszczenia. W pozostałej części podtrzymał powództwo co do roszczenia dochodzonego w pkt I.1. petitum pozwu, tj. co do kwoty 88 259,93 zł tytułem zwrotu korzyści majątkowej z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia na skutek skorzystania z kapitału udostępnionego przez bank, wraz z odsetkami za opóźnienie od 15 września 2022 roku do dnia zapłaty (k. 133-139).

W piśmie z 6 grudnia 2023 roku pozwani konsekwentnie wnosili o oddalenie powództwa w całości, również w jego zmodyfikowanym zakresie (k. 159-160v).

Sąd ustalił, co następuje:

24 października 2008 roku A. M. i T. T. (2) jako kredytobiorcy oraz (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jako kredytodawca zawarli umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...). Na wniosek z 7 października 2008 roku bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 326 000,00 zł (§ 2 ust. 1 umowy).

Dowód:

- umowa z 24 października 2008 r. (k. 21-25).

Wyrokiem z 20 grudnia 2021 roku Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawie I C 654/21 ustalił, że umowa kredytu hipotecznego na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 24 października 2008 roku zawarta pomiędzy A. M. i T. T. a (...) Bankiem Spółką Akcyjną w W. jest nieważna

oraz zasądził na rzecz A. M. i T. T. kwotę 121 258,37 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty i kwotę 30 275,69 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 8 lipca 2022 roku Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie V ACa 264/22 oddalił apelację banku od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu.

Dowody:

- wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z 20 grudnia 2021 r. w sprawie I C 654/21 (k. 26-27),

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 8 lipca 2022 r. w sprawie V ACa 264/22 (k. 28).

26 sierpnia 2022 roku strony zawarły porozumienie w przedmiocie wykonania prawomocnego wyroku w sprawie I C 654/21 oraz V ACa 264/22. W punkcie 9 części wstępnej porozumienia wskazano, że na moment zawarcia porozumienia pozwani spłacili raty kapitałowo-odsetkowe wynikające z umowy kredytu w wysokości 123 360,57 zł i 36 542,37 CHF.

Strony zgodnie oświadczyły, że powodowy bank zobowiązany jest do zapłaty na rzecz pozwanych kwoty:

- 121 258,37 zł tytułem nienależnie pobranego świadczenia i zasądzonej w pkt II wyroku z 20 grudnia 2021 roku,

- 30 275,69 CHF tytułem nienależnie pobranego świadczenia i zasądzonej w pkt II wyroku z 20 grudnia 2021 roku,

- 6 634,94 CHF tytułem pozostałej do zapłaty kwoty z tytułu rat uiszczonych przez powodów od 15 stycznia 2021 roku do 18 lipca 2022 roku,

- 11 564,56 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty 121 258,37 zł za okres od 27 kwietnia 2021 roku do 25 lipca 2022 roku,

- 2 887,43 CHF tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty 30 275,69 CHF za okres od 27 kwietnia 2021 roku do 25 lipca 2022 roku,

- 11 817,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu przed sądem I instancji,

- 8 100,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu przed sądem apelacyjnym,

przy czym kwota 39 798,06 CHF miała zostać przeliczona według kursu Narodowego Banku Polskiego z 25 lipca 2022 roku, tj. 4,7196 i wynosiła 187 830,92 zł (§ 1 ust. 1 porozumienia).

Pozwani oświadczyli, że są zobowiązani do zapłaty na rzecz pozwanego kwoty 326 000,00 zł stanowiącej kwotę udostępnionych pozwanym przez powodowy bank środków, na podstawie nieważnej umowy kredytu (§ 1 ust. 2 porozumienia).

Strony oświadczyły, że ze skutkiem na dzień zawarcia porozumienia potrącają wierzytelność w kwocie 340 570,85 zł przysługującą pozwanym względem powodowego banku z wierzytelnością w kwocie 326 000,00 zł przysługującą powodowemu bankowi względem pozwanych do wysokości wierzytelności niższej i potwierdzili, że na skutek dokonanego potrącenia wierzytelność przysługująca pozwanym względem powodowego banku zostaje umorzona w części do kwoty 14 570,85 zł (§ 2 ust. 1 porozumienia). Powodowy bank oświadczył, że w terminie 5 dni roboczych od dnia wejścia w życie porozumienia zapłaci na rzecz pozwanych kwotę 14 570,85 zł na rachunek wskazany przez pozwanych (§ 2 ust. 2 porozumienia).

Dowód:

- porozumienie z 26 sierpnia 2022 roku (k. 29-30v).

30 sierpnia 2022 roku powodowy bank przelał na rachunek pozwanych A. M. i T. T. kwotę 14 570,85 zł.

Dowód:

- potwierdzenie przelewu (k. 31).

Pismem z 26 sierpnia 2022 roku powodowy bank wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 123 099,31 zł z tytułu należnego bankowi wynagrodzenia za korzystanie przez pozwanych z udostępnionego przez bank kapitału na podstawie nieważnej umowy kredytu z 24 października 2008 roku.

Dowód:

- wezwanie do zapłaty (k. 32-32v).

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny sprawy był bezsporny w zakresie wystarczającym do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd uznał za wiarygodne przesłuchanie pozwanego A. M., które były spójne, logiczne i nie wynikały z nich wewnętrzne sprzeczności.

Wymienione wyżej dokumenty stanowiły wiarygodne środki dowodowe, gdyż ich autentyczność i rzetelność nie były w toku procesu kwestionowane. Kwoty operacji finansowych związanych z wykonywaniem umowy kredytu i rozliczeń pomiędzy stronami wynikały z dokumentów wystawionych lub złożonych przez stronę powodową.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. sąd pominął dowód z opinii biegłego (k. 167) jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż nie było procesowej potrzeby ustalania wysokości roszczenia restytucyjnego w wysokości

przekraczającej kwotę kapitału postawionego do dyspozycji pozwanych, natomiast dokonanie innych obliczeń na potrzeby rozstrzygnięcia sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych.

Co do żądania w zakresie zasądzenia kwoty 34 839,38 zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie licznymi od tej kwoty, zgłoszonej w punkcie I. podpunkt 1. pozwu, sąd umorzył postępowanie wobec skutecznego cofnięcia pozwu w tej części przez powodowy bank (art. 355 k.p.c.).

Dla oceny roszczenia o wynagrodzenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia banku polegającego na udostępnieniu pozwanym kapitału wypłaconego na podstawie nieważnej umowy, sąd odwołuje się do argumentacji zawartej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21. W sprawie tej TSUE rozważał, czy w warunkach istniejących po uznaniu umowy zawartej z konsumentem za nieważną w całości, przepisy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Rozstrzygając to zagadnienie TSUE wyszedł z założenia, że zgodność z prawem Unii przepisów krajowych regulujących praktyczne skutki nieważności umowy kredytu hipotecznego z powodu istnienia nieuczciwych warunków zależy od tego, czy przepisy te, po pierwsze, pozwalają na przywrócenie pod względem prawnym i faktycznym sytuacji konsumenta, w której znajdowałby się on w braku tej umowy, a po drugie, nie zagrażają realizacji odstraszającego skutku zamierzonego w dyrektywie 93/13.

W konkluzji swych rozważań TSUE przyjął, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w całości podziela argumentację leżącą u podstaw powyższego stanowiska. W konsekwencji roszczenie skierowane przeciwko konsumentowi o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia polegającego na uzyskaniu świadczenia w postaci kapitału na mocy umowy uznanej następnie za nieważną, należy uznać a limine za niedopuszczalne.

Co do żądania sądowej waloryzacji świadczenia, Sąd odwołuje się do przedstawionej wyżej argumentacji. Przytoczone stanowisko TSUE odnosiło się do szeroko pojętych roszczeń, jakie mogą kierować instytucje kredytowe (banki) wobec kredytobiorców po unieważnieniu umowy (w tym wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia) – co wynika *expressis verbis* z treści postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 12 sierpnia 2021 r. w sprawie I C 1297/21, kierującego do TSUE pytanie prejudycjalne, na kanwie którego zapadł omawiany wyrok.

Z treści powyższego wyroku TSUE w żadnym aspekcie nie wynika, aby nastąpiło lub aby zachodziły podstawy do różnicowania roszczeń banku, możliwych do skonstruowania po unieważnieniu umowy, w kontekście dopuszczalności określonego rodzaju (podstawy prawnej) roszczenia na gruncie przepisów Dyrektywy 93/13.

Według strony powodowej żądanie waloryzacji kapitału kredytu znajduje podstawę prawną w art. 358⁽¹⁾ § 3 k.c., zgodnie z którym w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie. Można zgodzić się z twierdzeniem powoda, że skumulowana inflacja za okres od udzielenia kredytu do 2023 roku stanowiła istotną zmianę siły nabywczej pieniądza. Trzeba jednak zauważyć, że w myśl art. 358⁽¹⁾ § 4 k.c. z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Oczywistym powinno być, że bank z zasady jest stroną

prowadzącą przedsiębiorstwo. Wątpliwość może budzić jedynie związek dochodzonego roszczenia z prowadzeniem przedsiębiorstwa. W ocenie sądu roszczenie banku o zwrot kapitału kredytu wypłaconego kredytobiorcy w wykonaniu nieważnej umowy kredytu wykazuje ścisły związek z prowadzeniem przez bank przedsiębiorstwa. Po pierwsze, spełnienie przez bank nienależnego świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, czyli czynności bankowej (art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo bankowe), tj. w obszarze podstawowej działalności gospodarczej banku. Po drugie, nieważność umowy powstała w rezultacie zamieszczenia przez bank w ramach czynności bankowej udzielenia kredytu niedozwolonych postanowień umownych we wzorcu umowy przedstawionym konsumentowi. Po trzecie, ustawodawca nie zdecydował się na zawężenie hipotezy art. 358⁽¹⁾ § 4 k.c. przez ograniczenie źródeł zobowiązania, których waloryzacji nie mogą domagać się przedsiębiorcy. Tym samym analizowany przepis obejmuje zobowiązania pochodzące z jakiegokolwiek źródła, w tym zobowiązania powstałe w reżimie odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Wreszcie po czwarte, dopuszczenie sądowej waloryzacji roszczenia banku o nienależne świadczenie w postaci kapitału kredytu postawionego do dyspozycji konsumenta prowadziłyby do obciążenia konsumenta dodatkowymi świadczeniami na rzecz banku, a przez to stałoby w sprzeczności z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (zob. opinię Rzecznika Generalnego Anthony'ego Michaela Collinsa przedstawioną 16 lutego 2023 r. w sprawie C-520/21 A. S. przeciwko Bankowi (...). SA; punkt 65; curia.europa.eu; tak też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15 czerwca 2022 roku w sprawie C-520/21, SIP Legalis). Gdyby przyjąć zasadność waloryzacji na rzecz banku, to również zwrot świadczenia nienależnego na rzecz kredytobiorców powinien podlegać waloryzacji. Tymczasem kredytobiorcy uzyskali zwrot świadczenia w nominalnej wysokości.

Ponadto w ocenie sądu roszczenie banku o zwrot zwaloryzowanej kwoty kapitału kredytu było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 5 k.c.). To zachowanie banku przy zawarciu umowy kredytu i wykorzystanie silniejszej pozycji stanowiło naruszenie zasad przewidzianych w art. 5 k.c. i skutkowało ustaleniem nieważności całej umowy kredytu. W tej sytuacji bankowi nie powinna przysługiwać jakakolwiek dodatkowa korzyść z tytułu zawarcia z konsumentem wadliwej prawnie umowy kredytu.

Wobec powyższych uwag, na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. rozumianych a contrario oraz na podstawie art. 358¹ § 3 w zw. art. 358¹ § 4 k.c., sąd oddalił powództwo w całości, o czym orzekł w punkcie II. sentencji wyroku.

O kosztach procesu w punkcie III. wyroku sąd orzekł na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwani wygrali niniejszą sprawę w całości, w związku z czym należał się im zwrot wszystkich poniesionych kosztów procesu, na które składały się wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 5400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych /Dz. U. z 2023 r., poz. 1935/) i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł. Sąd nie uznał za zasadne przyznanie pozwany wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. W obecnej praktyce sądowej tzw. „sprawy frankowe” są już powszechne i nie wymagają tak dużego nakładu pracy pełnomocników. Rozprawa odbywa się na jednym, maksymalnie dwóch terminach. Postępowanie dowodowe nie jest obszerne. W konsekwencji zakres czynności pełnomocników nie odbiega od innych spraw na tyle, żeby uzasadnione było przyznawanie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wielokrotności stawki minimalnej.

ZARZĄDZENIE

1) (...)

2) (...)

3) (...).

Toruń, 22.01.2024 r.